

E4

MOETEN APPARATEN ALTIJD PARAAT STAAN?

Rationeel energiegebruik op kantoor

Wat? Waarom?

Blijven de energiekosten ondanks alle inspanningen nog buiten proportie (zie ook steekkaart E3 Relighting en E5 Energiezuinige toestellen)? Vormt het kantoor 's nachts een baken van licht voor de omgeving? Branden de lichten in de toiletten dag en nacht? Dan is het zeker tijd om naast de machine, ook de impact van de mens aan te pakken. Sensibiliseren van medewerkers is de boodschap (zie ook steekkaart O4 Communiceren in gebouwen).

Beeldschermen, printers en kopieerapparaten zijn parate partners in elk kantoor. De grootste milieubelasting van elektronische kantoorapparaten wordt echter veroorzaakt door de energie die ze gebruiken. De meeste milieuwinst haal je dus uit de aanschaf van energiezuinige apparaten.

Maar daar houdt het niet mee op. Zelfs in 'stand-by'-modus verbruiken toestellen heel wat energie. Dat energieverbruik kan jij alleen niet binnen de perken houden. De medewerking van alle werknemers binnen de organisatie is onontbeerlijk.

Als iedereen zijn steentje bijdraagt, kan de totale energiefactuur met meer dan 10% dalen. Minder energieverbruik betekent ook een lagere CO₂-uitstoot. Daardoor beperken we het broeikaseffect en zorgen we voor een leefbare omgeving voor onszelf en onze kinderen.

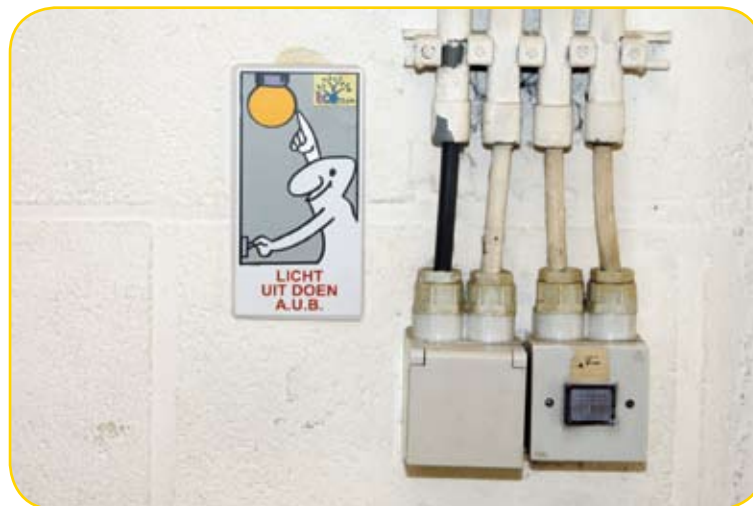
Schakel elk apparaat dat niemand gebruikt uit. Zo draaien we met ons allen de energieknop echt om.

Hoe aanpakken?

- Bespreek het voorstel om medewerkers warm te maken voor rationeel energiegebruik eerst op de Milieuzorgwerkgroep of in de Gebouwenwerkgroep (zie ook steekkaart O1 Milieuzorgwerkgroep in een kantoorgebouw en steekkaart O2 Milieuzorgwerkgroep hoofdgebouw en buitendiensten).
- Breng het energiegebruik binnen het gebouw in kaart. Dat kan door het bijhouden van een energieboekhouding (zie steekkaart E1 Energieboekhouding).
- Verzamel gegevens rond het energieverbruik van de verschillende toestellen die in de bureaus van de medewerkers staan. Dat kan op verschillende manieren:
 - ✕ Meet het energieverbruik rechtstreeks met een energiemeter. Zo'n meter hoef je niet te kopen. Organisaties van de Vlaamse overheid kunnen hem ontleenen bij de Dienst Interne Milieuzorg. Meer informatie vind je op de website www.vlaanderen.be/milieuzorg. Klik op 'instrumenten' in de linkerkolom (onder de titel 'De Vlaamse overheid en milieuzorg') en klik vervolgens op 'meetapparatuur'. Ook verschillende netbeheerders stellen energiemeters ter beschikking.
 - ✕ Verzamel informatie via het internet. Je vindt er heel wat gegevens over het verbruik van verschillende toestellen.
 - ✕ Raadpleeg de handleiding of technische fiches voor meer informatie of bel eventueel de producent even op met jouw vraag. Hij helpt je vast op de goede weg.
- Stel een gemiddeld profiel op van de medewerkers. Bereken het energiegebruik voor dat profiel. Bereken hoeveel energie je zou kunnen besparen als iedereen elke avond het licht zou doven, de computer en printer zou uitschakelen, enzovoort.
- Bepaal zorgvuldig hoe je de medewerkers kan sensibiliseren. Daarvoor hoef je het warm water niet opnieuw uit te vinden. Tips rond rationeel energiegebruik vind je op verschillende websites:
 - ✕ www.energiesparen.be
 - ✕ www.greenpeace.be
 - ✕ www.vlaanderen.be/milieuzorg. Klik op 'instrumenten' in de linkerkolom (onder de titel 'De Vlaamse overheid en milieuzorg') en klik vervolgens op 'communicatie'. Hier kan je communicatiemateriaal (posters, stickers, slogans, enz.) downloaden. Dat spaart jou heel wat denkwerk uit!
- Stel vooraf een strijdplan op. Met een goed communicatieplan (zie ook steekkaart O4 Communiceren in gebouwen) krijg je zicht op wat je wil communiceren en hoe je het kan doen: welke doelgroep bereik je het beste met welke middelen? De communicatieverantwoordelijke van je organisatie wil jou hier zeker bij helpen.
- Lanceer eerst de acties waarmee je op een gemakkelijke manier resultaat boekt. Als je al in een vroeg stadium veel inspanningen van de medewerkers vraagt, loop je het risico dat hun engagement voor milieu verkleint of verloren gaat.
- Sensibiliseren of medewerkers er toe aanzetten hun gedrag te veranderen en rationeler met energie om te gaan, lukt alleen als de voorgestelde acties zelf ook rationeel zijn. Ga daarom na wat de mogelijke energiebesparingen zijn. Het heeft bijvoorbeeld geen zin om iedereen aan te sporen het licht uit te doen, als er geen lichtknop is.
- Richt je niet alleen tot de medewerkers, maar doe ook een beroep op de deskundigheid van sleutelfiguren zoals de gebouwverantwoordelijke, het schoonmaakpersoneel, enz. Zij dragen vast hun steentje bij om rationeler met energie om te springen. Zo kan het schoonmaakpersoneel de lichten doven nadat zij een bureau gepoetst hebben of kan de gebouwverantwoordelijke 's avonds een rondgang doen. Probeer echter niet om de actie koste wat het wil door te drukken, maar luister naar hen en houd rekening met hun praktische bezwaren.

- Evalueer het energieverbruik (zie ook steekkaart E1 Energieboekhouding). Een vergelijking tussen de opeenvolgende facturen is niet meteen mogelijk want er zijn verschillen in aanwezigheid, seizoen, enz. Maak de balans op na een jaar werken. Zo krijg je een betrouwbaar beeld.
- Koppel die gegevens terug naar de werknemers. Een goed resultaat (daling van de energiefactuur) werkt motiverend. Leg hen – indien nodig – ook uit hoe het nóg beter kan. Waak er wel over dat de toon van de boodschap luchtig blijft en niemand zich gecontroleerd voelt. Geen verwijtend vingertje dus!

Randvoorwaarden

- ✓ Zorg voor de nodige budgetten. Sommige maatregelen, zoals bijvoorbeeld de aankoop van een energiezuiniger toestel, de installatie van sensoren in toiletten of aanpassingen aan het elektriciteitscircuit om in de afzonderlijke bureaus lichtknoppen te kunnen plaatsen, hebben een financiële weerslag.
- ✓ Sensibiliseren lukt niet in één dag. Regelmatig herhalen is de boodschap. Een enthousiaste trekker en achterban geven de actie de nodige dynamiek en vermijden snelle verwatering.
- ✓ De trekker moet voldoende tijd kunnen vrijmaken om ter plekke te gaan bij de werknemers, om vragen te beantwoorden, om sensibilisatieacties op poten te zetten en op te volgen.
- ✓ De diensten (en hun verantwoordelijken) die een grote invloed hebben op het energieverbruik, zoals de technische dienst, moeten maximaal betrokken worden bij het energiezorgbeleid.

Voor- en nadelen

voor de organisatie

- + Slaan de sensibilisatieacties aan, dan kan dat de energiefactuur na verloop van tijd met meer dan 10% doen afslanken.
- + Met een aansprekende campagne zien ook de bezoekers dat de organisatie oog heeft voor energiezorg. Dat creëert een positief imago en draagt bij tot de voorbeeldfunctie van de Vlaamse en lokale overheid.
- + De toestellen geven minder warmte af, waardoor de koelinstallatie geen overuren hoeft te draaien.
- + Uitgeschakelde toestellen trekken minder stof aan, met een langere levensduur als gevolg.
- Er is een (geringe) personeelskost. De trekker moet tijd krijgen om de actie op te starten en op te volgen.
- Er is een materiële kost. Maak daarom zo veel mogelijk gebruik van bestaande informatiekanalen. Zo bespaar je heel wat geld.

voor de werknemers/medewerkers

- + Milieu staat voor sommige medewerkers misschien 'ver van hun bed'. Met een correcte en aansprekende communicatiecampagne maak je milieu en energie toch 'plezant' en is de slaagkans (bewustwording) groter. Bovendien komt het ook henzelf ten goede.
- + De elektromagnetische straling daalt. Dat is beter voor de gezondheid.
- + Uitgeschakelde toestellen maken geen lawaai.
- + De informatie op een uitgeschakelde computer is niet voor iedereen toegankelijk.

Communicatie

- Sensibiliseren is een werk van lange adem. Werk daarom niet op eigen houtje, maar betrek ook andere diensten en sleutelfiguren bij die actie.
- Speel maximaal in op bestaande ideeën en initiatieven. Mensen voelen zich meer betrokken als ze de acties zelf voorstelden of intensief bij het formuleren en de uitwerking ervan betrokken waren. Van buitenaf opgelegde acties zijn vaak tot mislukken gedoemd.
- Start de campagne met een informatiemoment voor alle medewerkers. Het presenteren van geplande energiezorgacties gebeurt het best door, of in samenspraak met, één van de personeelsleden van de dienst waaraan je de medewerking vraagt.
- Hanteer een eenvormige, aansprekende campagnestijl en geef alle communicatiemiddelen rond interne milieuzorg steeds op eenzelfde manier vorm. Zo herkennen de medewerkers gemakkelijk de boodschap.
- Spreek medewerkers rechtstreeks aan:
 - ✗ Kleef stickers of sensibiliserende affiches op plaatsen waar je echt niet naast kan kijken, zoals lichtschakelaars, deuren, enz.
 - ✗ Communiceer je via e-mail, geef dan steeds een 'weetje' mee: wat vinden medewerkers interessant en is niet algemeen geweten? Sommige tips zijn ook thuis toepasbaar. Dat verhoogt de betrokkenheid. Zoek een goede frequentie van mailen, zodat de tips niet gaan 'vervelen'.
 - ✗ Speel in op de seizoenen: in de winter kan je de werknemers bijvoorbeeld aansporen om de verwarming een graadje lager te zetten en in de zomer vraag je hen om alle toestellen uit te schakelen als ze op vakantie gaan.
- Houd de sensibiliseringsacties luchtig. Met de acties controleer je geen individuen, maar zet je hen er wel toe aan om samen de schouders te zetten onder een lager energieverbruik.
- Maak in de organisatie duidelijk wie er verantwoordelijk is voor het opvolgen van het energieverbruik. De energieverantwoordelijke gaat best eens ter plaatse bij de werknemers. Het is belangrijk dat ze hem/haar kennen. Zo weet iedereen wie ze kunnen aanspreken met vragen, opmerkingen of suggesties. Dat verlaagt de drempel en verhoogt de betrokkenheid.
- Heb je zelf nog andere tips of stel je een handleiding op voor het gebruik van de verwarming of de airco-installatie, laat die dan zeker nalezen door een specialist. Vermeld ook steeds je bronnen. Zo kan je gemakkelijk op kritische vragen antwoorden.
- Geef regelmatig een goed signaal. De boodschap "We zijn samen goed bezig!" helpt om een positieve sfeer rond milieuzorg te creëren en te behouden. Positieve resultaten kunnen daartoe bijdragen.
- Vallen de resultaten toch tegen, dan kan het helpen om de resultaten van verschillende vergelijkbare organisaties eens naast elkaar te zetten (bv. op een centrale plaats zoals de cafetaria). Die confrontatie kan de gebouwgebruikers wakker schudden.

Kijk ook eens naar steekkaart O4 Communiceren in gebouwen. Je vindt er heel wat bruikbare tips.

Tips, leerpunten en knelpunten

- ✓ Tracht milieu leuk te houden. Een aansprekende campagnestijl doet wonderen.
- ✓ Speel zo veel mogelijk in op de actualiteit.
- ✓ Gebruik de deskundigheid van sleutelfiguren.
- ✓ Leg via procedures de verantwoordelijkheden van iedereen vast.
- ✓ Leer omgaan met kritiek en weet dat je nooit voor iedereen goed kan doen. Voor sommige werknemers is het nooit genoeg, terwijl het voor anderen altijd te veel gevraagd is. Laat je dus niet afschrikken als acties niet meteen het nodige succes genereren. Herhalen is de boodschap.
- ✓ Doe steeds metingen van het energieverbruik voor en na de introductie van een sensibilisatieactie. Houd daarbij rekening met het seizoen, schommelingen in de aanwezigheid enz. Een effectieve daling van verbruik haalt critici beslist over de streep.

Sensibiliseringsacties rond rationeel watergebruik kan je probleemloos op de campagne rond rationeel energiegebruik enten. De werkwijze blijft in grote lijnen gelijk.

- ✓ De verbruiksgegevens voor water vind je in de energieboekhouding van je organisatie of gebouw (zie steekkaart E1 Energieboekhouding).
- ✓ Mogelijke acties focussen op een verminderd watergebruik in de toiletten, het gebruik van de spaarspoelknop, watergebruik bij het handen wassen, in de keuken of bij de schoonmaak, enz.
 - ✗ Kleef op de spaarspoelknoppen stickers om het juiste gebruik uit te leggen.
 - ✗ Hang in de toiletten ook een korte uitleg waarom het nodig is om water te sparen.
 - ✗ Roep mensen op lekkende kranen en doorlopende toiletten onmiddellijk te melden aan de klusjesman, zodat die ze kan herstellen. Zo bespaar je met z'n allen liters water.

Meer informatie?

- ✓ www.ecolife.be
- ✓ www.energiesparen.be
- ✓ www.vlaanderen.be/milieuzorg

Op de website van de samenwerkingsovereenkomst tussen de lokale en Vlaamse overheid (<http://samenwerkingsovereenkomst.lne.be>) vind je in de handleidingen (ingedeeld per thema) een heleboel informatie per milieuzorgthema. Ga zeker eens een kijkje nemen in de handleiding voor het thema energie. Je vindt er heel wat bruikbare informatie.

